

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. ректора Національного
університету фізичного
виховання і спорту України

Олександр ПИЖОВ

«24» жовтня 2024р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Нагорної Ольги Борисівни

«Теоретико-методичні основи фізичної реабілітації дітей, які потребують
паліативної допомоги»

на здобуття наукового ступеня доктора наук
з фізичного виховання та спорту
за спеціальністю 24.00.03 Фізична реабілітація

У відповідності до п. 11 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 на кафедрі кінезіології та фізкультурно-спортивної реабілітації Національного університету фізичного виховання і спорту України (20 вересня 2024 року) було проведено фаховий семінар для апробації докторської дисертації Нагорної Ольги Борисівни на тему «Теоретико-методичні основи фізичної реабілітації дітей, які потребують паліативної допомоги». Тема дисертаційної роботи затверджена на засіданні Вченої ради НУФВСУ (протокол № 15 від 5 липня 2024 року).

Рецензенти, розглянувши докторську дисертацію, наукові публікації в яких висвітлені основні наукові положення та результати дослідження, а також за результатами фахового семінару, проведеного на засіданні кафедри кінезіології та фізкультурно-спортивної реабілітації Національного університету фізичного виховання і спорту України ухвалили надати здобувачу Нагорній Ользі Борисівні такий висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

ВИСНОВОК

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

Кількість дітей, які мають право на педіатричну паліативну допомогу зростає по всьому світу. Реабілітаційний менеджмент дітей із захворюваннями, які обмежують життя чи є загрозливим для життя дитини є процесом складним, багатовекторним, потребує злагодженої системної співпраці міждисциплінарної команди та батьків дітей на рівні партнерства. Основним принципом педіатричного паліативу є забезпечення необхідного комфорту та оптимальної якості життя дітей та їхніх сімей, підтримка надії та збереження сімейних стосунків. Сім'я відіграє ключову роль у процесі фізичної реабілітації, а триангуляція стосунків між дитиною та батьками є основою педіатричної допомоги. Для підвищення якості паліативних служб розглядаються різні засоби реабілітаційних послуг: ефективність терапевтичних вправ, медикаментозного лікування, вертикалізації, ортезування. Проводиться аналіз параметрів якості життя дитини та її сім'ї, проблеми професійного вигорання фахівців охорони здоров'я. Водночас результати лікування та реабілітації дітей паліативної групи не задовольняють пацієнтів та їх батьків, оскільки захворювання або носить прогресуючий перебіг, або комплексність та тяжкість патології передбачає мінімальне покращання стану пацієнта. Терапевтичні засоби здебільшого впливають на порушення структури та функції організму. Вплив на рівні активності та участі паліативних педіатричних пацієнтів зазвичай не враховується у стратегії реабілітаційної системи, що робить неспроможну реалізацію біопсихосоціальної моделі реабілітації, яка є основою Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я. Науково обґрунтованого підходу до розв'язання питання фізичної реабілітації на рівні участі та активності у тематичній вітчизняній та зарубіжній літературі не достатньо. З огляду на те, що тривалість життя дітей з захворюваннями, які належать до паліативної групи, зростає внаслідок якісної медичної допомоги, формування ефективної системи фізичної реабілітації паліативних дітей є одним

з актуальних завдань фахівців охорони здоров'я, важливою та значущою місією сьогодення.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри здоров'я людини і фізичної реабілітації Національного університету водного господарства та природокористування на 2017–2021 рр. за темою «Реабілітаційні та фізкультурно-рекреаційні технології відновлення та підтримки здоров'я людини» (номер державної реєстрації 0117U007676); плану науково-дослідної роботи кафедри фізичної терапії, ерготерапії Національного університету водного господарства та природокористування на 2022-2026 рр. за темою «Організаційні та методичні особливості фізичної терапії, ерготерапії осіб різних нозологічних, професійних та вікових груп» (номер державної реєстрації 0122U200755). Здобувач є співвиконавцем тем.

2. Наукова новизна одержаних наукових результатів. Представлена наукова робота розв'язує важливу проблему паліативної допомоги та реабілітаційної супервізії дітей із захворюваннями, які є загрозою для життя дитини чи обмежують тривалість її життя, а також менеджмент членів родини таких пацієнтів.

Наукова новизна дослідження:

- вперше науково обґрунтовано та розроблено систему фізичної реабілітації дітей, які потребують паліативної допомоги;

- вперше до системи фізичної реабілітації дітей, які потребують педіатричної паліативної допомоги, включено відповідності до компонентів МКФ-ДП на рівні порушення Структури і Функцій організму, обмеження Активності, Учасі, впливові Факторів середовища для можливості реалізації особистісного розвитку та соціального функціонування;

- вперше систему фізичної реабілітації адаптовано до потреб дітей, які перебувають у паліативному стані з урахуванням диференціації захворювань, які викликані ураженням верхнього чи нижнього мотонейрона, що передбачає специфічність вправ, терапевтичних методів, які сприяють покращенню якості життя;

- вперше систематизовано фактори дієвості реабілітаційних інтервенцій, які враховують комплексність, стадію, тип та тяжкість основного захворювання, та можуть варіювати залежно від фізичних та психоемоційних потреб дитини;

- вперше конкретизовано категорійний профіль педіатричного паліативного пацієнта, який потребує паліативної допомоги, відповідно до компонентів МКФ-ДП;

- вперше запропоновано нові підходи паліативної реабілітації, які поєднують традиційні та інноваційні інтервенції у формі танцювально-рухової терапії, арт-терапії, альтернативних засобів комунікації, що враховують індивідуальні потреби дітей з порушеннями моторної, мовленнєвої, комунікативної функції та когнітивними розладами;

- вперше досліджено вплив реабілітаційних комплексів рухової активності, терапевтичних вправ на покращення якості життя дітей;

- удосконалено обґрунтування позиції щодо міждисциплінарного підходу до інтеграції фізичної реабілітації з іншими аспектами паліативної допомоги для створення цілісної стратегії підтримки паліативних дітей та їх соціальної інтеграції;

- удосконалено комплексний підхід до аналізу професійного вигорання членів педіатричної паліативної команди та засобів зниження емоційного навантаження на працівників охорони здоров'я;

- отримали подальший розвиток результати комплексного аналізу емоційного вигорання та втоми батьків дітей, які потребують паліативної допомоги, шляхи зниження емоційного тиску на родину;

- підтверджено відомості про важливість та необхідність залучення батьків дітей до реабілітаційного процесу з метою забезпечення партнерських взаємодій для довготривалості та безперервності системи реабілітації.

3. Наукове та практичне значення полягає в тому, що на основі теоретичного аналізу та досліджень створено передумови для формування цілісної системи фізичної реабілітації дітей, які потребують паліативної допомоги. Обґрунтовано критерії відбору інструментів реабілітаційного оцінювання, впроваджено в реабілітаційний процес традиційні та інноваційні

засоби та методи фізичної реабілітації, розроблено алгоритм комплексного контролю реабілітаційного процесу та вказано на критерії його ефективності. Представлено комплексні заходи з подолання та запобігання емоційного вигорання батьків педіатричних пацієнтів та професійного вигорання фахівців паліативної педіатричної команди.

Розроблена система реабілітації впроваджена у практику роботи Рівненського реабілітаційного центру «Kidfit» Простір здорової дитини у 2020-2024 роках, комунального підприємства «Рівненський обласний спеціалізований будинок дитини з центром реабілітації дітей та паліативної допомоги» у 2020-2024 роках, Рівненського навчально-реабілітаційного центру «Особлива дитина» у 2017-2024 роках, комунальної установи «Клеванський інклюзивно-ресурсний центр» Клеванської селищної ради Рівненського району Рівненської області у 2019-2024 роках, комунального некомерційного підприємства «Дядьковицька лікарня з центром паліативної допомоги» Дядьковицької сільської ради у 2019-2024 роках, мистецької студії «TEREN-ARTstudio» у 2020-2024 роках, мистецької студії «TEREN-ARTstudio» у 2020-2024 роках про що свідчать відповідні акти.

Одержані автором матеріали досліджень дозволяють рекомендувати їх для використання у комплексній системі фізичної реабілітації дітей паліативної групи.

4. Теоретичне значення отриманих результатів.

Теоретична значущість роботи полягає в узагальненні та систематизації значної кількості наукових даних і практичного досвіду, пов'язаного із реабілітацією паліативних педіатричних пацієнтів. Теоретично обґрунтовано та запропоновано структуру організаційно-методичних засад фізичної реабілітації, комплексного контролю як частини цілісної системи реабілітаційного процесу, оптимізацію добору терапевтичних інструментів реабілітаційного менеджменту дітей, які потребують паліативної допомоги. Представлено стратегічні завдання, концептуальні напрями та принципи фізичної реабілітації педіатричних паліативних пацієнтів.

Отримані в роботі результати дисертаційної роботи були використані у формуванні та вдосконаленні лекційно-методичного матеріалу освітніх компонентів для здобувачів першого (бакалаврського), другого (магістерського), третього (доктор філософії) рівнів вищої освіти спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія Івано-Франківського національного медичного університету (2023-2024 н.р.), Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (2023-2024 н.р.), Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського (2023-2024 н.р.), Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (2023-2024 н.р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (2023-2024 н.р.) про що свідчать відповідні акти.

Одержані автором матеріали досліджень дозволяють рекомендувати їх для використання у навчально-методичне забезпечення при проведенні лекцій, методичних занять, семінарів, конференцій зі студентами, магістрантами, аспірантами спеціальності Терапія та реабілітація спеціалізації Фізична терапія.

5. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, нових науково обґрунтованих результатів в галузі науки, одержаних здобувачем особисто, висновків на основі одержаних здобувачем достовірних результатів і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

У дисертаційній роботі об'єкт (процес фізичної реабілітації дітей, які потребують паліативної допомоги) та предмет дослідження (методи та засоби системи фізичної реабілітації дітей, які потребують паліативної допомоги) відповідають меті та завданням роботи.

Поставлена мета – науково обґрунтувати, розробити систему фізичної реабілітації дітей, які потребують паліативної допомоги.

Отримані дані дозволяють стверджувати про їх інформативність та об'єктивність, дослідження містить достатню кількість наукового матеріалу, в роботі застосований комплекс теоретичних та емпіричних методів дослідження.

Запропоновані автором теоретико-методичні основи фізичної реабілітації дітей, які потребують паліативної допомоги, ґрунтуються на вивченні довготривалої реабілітаційної супервізії педіатричних пацієнтів, аналізі

організаційно-методичних засад надання паліативної допомоги дітям у світі та Україні. Розроблені автором концептуальні положення та система фізичної реабілітації можуть бути рекомендовані для підвищення якості реабілітаційних послуг для дітей з тяжкими комплексними порушеннями розвитку. При цьому важливим є розуміння необхідності безперервності та комплексності цього процесу, який здатен призвести до суттєвого покращення якості життя дітей та їх батьків лише у довгостроковій перспективі.

Вірогідність отриманих результатів підтверджується методологією, сучасним інструментарієм проведення дослідження, достатньою кількістю контингенту. Отримані результати підтверджені методами математичної статистики.

В роботі здобувачем використано такі методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури та мережі Інтернет, опитування, аналіз і узагальнення, контент-аналіз, анкетування фахівців паліативної педіатричної команди та батьків дітей, педагогічне спостереження, психологічні та психофізіологічні методи; медико-біологічні методи; методи математичної статистики.

Дослідження проводилося на базі Рівненського навчально-реабілітаційного центру «Особлива дитина». Одним із основних параметрів включення у групу дослідження були розлади загальної моторики на рівні IV-VGMFCS. Участь у дослідженні взяли 47 (100%) дітей: в основній групі 24 дитини, у групі порівняння – 23 дитини. Підставою для включення у дослідження дітей в основну та групу порівняння був діагноз та патологічний стан, які підлягали критеріям визначення пацієнта дитячого віку, що потребує паліативної допомоги (наказ Міністерства охорони здоров'я України № 1308 від 04.06.2020 року Про удосконалення організації надання паліативної допомоги в Україні, згода участі батьків у дослідженні. Критеріями виключення з дослідження були: зафіксований на електроенцефалограмі (ЕЕГ) судомний синдром в анамнезі чи судомна готовність, глибокі ментальні порушення, неготовність батьків до участі у дослідженні. Вікова категорія дітей, які брали участь у дослідженні: від 3 до 14 років. Підґрунтям об'єднання дітей різного віку в одну групу був діагноз, який передбачав наявність

захворювання, яке впливає на тривалість життя чи здатне обмежити тривалість життя. Гендерний розподіл був наступним: в основній групі 22 хлопців, 15 дівчат. За МКХ-10 діагнози у дітей були наступні: спастичний тетраплегічний церебральний параліч; генетична патологія: множинний дефіцит сульфатази та спинно-м'язова атрофія, міопатія Дюшена, SpinaBifida або «розщелина хребта».

Подані в роботі висновки повною мірою відображають зміст проведених досліджень і відповідають завданням роботи.

6. Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Наукові результати дисертації викладено в 40 наукових публікаціях: 15 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, з них 5 статей у виданнях проіндексованих в базі даних Scopus; 2 статті в періодичних наукових виданнях Румунії та Іспанії, проіндексованих в базі даних Scopus (Q 2); 1 стаття у періодичному науковому виданні України проіндексованому в базі даних Scopus (Q 4); 5 статей у періодичних наукових виданнях Польщі, з них 1 стаття у виданні проіндексованому в базі даних Web of Science Core Collection; 8 публікацій мають апробаційний характер; 9 публікацій додатково відображають наукові результати дисертації. Також отримано 2 свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір (Додаток А).

Апробація результатів дисертації. Матеріали дисертаційного дослідження оприлюднені:

на міжнародному рівні: Міжнародній науковій конференції «Міжнародні дні фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури та спорту» (м. Рівне, 10-11 листопада 2021), Міжнародній науково-практичній конференції «Біологічні, медичні та науково-педагогічні аспекти здоров'я людини» (м. Полтава, 17-18 листопада 2022), III науково-практичній онлайн-конференції з міжнародною участю «Сучасні аспекти фізичної терапії та ерготерапії: досягнення, проблеми, шляхи вирішення» (м. Запоріжжя, 20-21 жовтня 2022), науково-практичній конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження академіка Алієвої, у державному інституті удосконалення лікарів імені А.Алієва (м. Баку, 2023).

на всеукраїнському рівні: на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Перспективи розвитку медичної та фізичної

реабілітації на різних рівнях надання медичної допомоги» (м. Тернопіль, 23-24 вересня 2022), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Теоретичні і практичні аспекти у фізичній терапії та ерготерапії» (м. Івано-Франківськ, 25-26 травня 2023).

на регіональному рівні: на засіданні щорічної науково-практичної звітної конференції науково-педагогічних працівників кафедри фізичної терапії, ерготерапії навчально-наукового інституту охорони здоров'я Національного університету водного господарства та природокористування; на щорічних науково-методичних семінарах кафедри фізичної терапії, ерготерапії навчально-наукового інституту охорони здоров'я Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, 2018-2023).

7. Особиста участь автора в отриманні конкретних наукових результатів, викладених в дисертації. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки автора, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертантом особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання.

8. Відповідність принципам академічної доброчесності. Після аналізу звіту подібності зроблено такий висновок: дисертаційна робота носить теоретико-методологічний характер, що зумовлює використання великої кількості цитувань та посилань на наукові праці, дослідження, концепції та методичні розробки видатних вчених за даним напрямом дослідження. Запозичення, виявлені в роботі, не порушують положення та принципи академічної доброчесності.

9. Відповідність змісту дисертації галузі науки та паспорту спеціальності, за якою вона подається до захисту. За змістом дисертаційна робота Нагорної Ольги Борисівни «Теоретико-методичні основи фізичної реабілітації дітей, які потребують паліативної допомоги», повністю відповідає паспорту наукової спеціальності 24.00.03 – Фізична реабілітація.

10. Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

11. Рекомендація дисертації до захисту. Розглянувши дисертацію Нагорної Ольги Борисівни «Теоретико-методичні основи фізичної реабілітації дітей, які потребують паліативної допомоги» та наукові публікації за темою дисертації, визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях, опублікованих зі співавторами, вважаємо, що робота є актуальною, виконана здобувачем наукового ступеня доктора наук особисто, являє собою повністю завершену наукову працю, під час підготовки якої застосовувалися сучасні методи досліджень, має наукову новизну, практичне значення, містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, нове розв'язання актуальної наукової проблеми фізичної реабілітації дітей паліативної неонкологічної групи, адекватна поставленій меті та містить висновки, які відповідають завданням. Було проведено метрологічну експертизу дисертаційного дослідження. У роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим п. 7, та п. 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 року №1197, які висуваються до докторських дисертацій, і рекомендується до захисту на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.03 Фізична реабілітація.

Висновок підготували рецензенти:

Д.фіз.вих., професор
Д.фіз.вих., професор
Д.фіз.вих., доцент

Олена АНДРЕЄВА
Олексій НІКАНОРОВ
Наталія НОСОВА

Голова засідання,
д.фіз.вих., професор

Віталій КАШУБА

Підписи Олени АНДРЕЄВОЇ, Олексія НІКАНОРОВА, Наталії НОСОВОЇ та Віталія КАШУБИ засвідчую

Начальник відділу

Циганок Л.В.

Список публікацій здобувача за темою дисертації
Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати
дисертації

1. Нагорна О. Б. Розвиток загальної моторики дітей раннього віку із синдромом розладу рухових функцій. *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура*. 2011. № 13. С. 134–139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpnu_fiz_kult_2011_13_21 Фахове видання України.

2. Нагорна О. Б., Михайлова Н. Є. Особливості проведення гідротерапії дітям з аутизмом. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2013. Т. 1, № 17. С. 295–298. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fvs_2013_1_74 Фахове видання України. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

3. Нагорна О. Б. Розвиток загальної моторики сліпих та слабозорих дітей першого року життя. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт*. 2014. №15. С. 97–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mnv_2014_15_22 Фахове видання України.

4. Нагорна О. Аспекти комплексної програми з фізичної реабілітації сліпих дітей раннього віку. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт*. 2014. № 116. С. 152–156. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mnv_2014_16_34 Фахове видання України.

5. Нагорна О. Б., Чернієнко О. А. Основні аспекти реабілітаційного супроводу дітей з особливими потребами дошкільного та молодшого шкільного віку. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка*. 2015. Т. 129, № 3. С. 234–237. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPN_2015_129%283%29_57 Фахове видання України. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

6. Нагорна О.Б., Ногас А.О. Формування рухових функцій у сліпих дітей дошкільного віку засобами фізичної реабілітації. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт*. 2016. № 22. С. 88–91. URL: Фахове видання України. <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/12029> Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.

7. Нагорна О. Б., Ногас А. О., Брега Л. Б. Кінезіотейпінг у фізичній реабілітації травматологічних хворих. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт*. 2016. № 23. С. 84–88. URL: <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/12078> Фахове видання України. Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.

8. Григус І., Нагорна О., Горчак В. Синдром професійного вигорання фізичного терапевта. *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура*. 2017. №25/26. С. 91–96. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/15022> Фахове видання України. Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.

9. Nagorna O. B., Brega L. B., Gorchak V. V. Joint Hypermobility Syndrome in Infants. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я в сучасному суспільстві*. 2017. Т. 2, № 38. С. 164–168. DOI: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2017-02-164-168> Фахове видання України. Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.

10. Григус І.М., Нагорна О.Б., Примачок Л.Л., Небова Н.А., Ніколенко О.І. Етапи реалізації програми фізичної реабілітації слабозорих та незрячих дітей дошкільного віку. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт*. 2018. № 31. С. 55–60. URL: <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/16324> Фахове видання України. Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.

11. Нагорна О.Б. Фізична реабілітація дітей першого року життя із синдромом гіпермобільності суглобів. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (Фізична культура і спорт)* 2019. Вип. 5 (113). С. 101–104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2019_5_26 Фахове видання України. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

12. Grygus I., Nagorna O., Nogas A., Zukow W. Anthropological providing educational services to children with special educational needs. *Journal of Human Sport and Exercise*. 2019. Vol. 14, № 4. С. 852–866. DOI: <https://doi.org/10.14198/jhse.2019.14.Proc4.48> | <http://hdl.handle.net/10045/96009> Періодичне наукове видання Іспанії, проіндексоване у базі даних **Scopus (Q 2)** *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

13. Grygus I., Nahorna O. Prerequisites for the formation of the concept. Physical therapy of children in need of palliative care. *Journal of Education, Health and Sport*. 2020. Vol. 10, № 4. P. 386–404. DOI: <https://doi.org/10.12775/JEHS.2020.10.04.042> Наукове періодичне видання Польщі. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

14. Nahorna O., Grygus I. Assessment of pain syndrome in children of non-oncology palliative group. *Journal of Education, Health and Sport*. 2020. Vol. 10, № 10. P. 418–429. DOI: <https://doi.org/10.12775/JEHS.2020.10.10.040> Наукове періодичне видання Польщі. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

15. Grygus I., Nahorna O. Application of the international classification of functioning in the rehabilitation examination of children of the palliative non-oncology group. *Journal of Education, Health and Sport*. 2021. Vol. 11, № 3. P. 310–323. DOI: <https://doi.org/10.12775/JEHS.2021.11.03.029> Наукове періодичне видання Польщі. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

16. I Nahorna O., Grygus et Physical therapy of a child with multiple sulfatase deficiency al. *Journal of Physical Education and Sport*. 2021. Vol. 21, № 5. P. 2921–2926. DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2021.s5388> Періодичне наукове видання Румунії, проіндексоване у базі даних **Scopus (Q 2)**. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних*

17. Grygus I., Nahorna O. Analysis of the application of the qi-disability questionnaire to study the quality of life of children with disabilities. *Journal of Education, Health and Sport*. 2022. Vol. 12, № 10. P. 409–421. DOI: <https://doi.org/10.12775/JEHS.2022.12.10.047> Наукове періодичне видання Польщі. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

18. Korobko L. et al. Dance and Motor Therapy in the Physical Rehabilitation Program of Teenagers with Childhood Cerebral Palsy. *Acta Balneologica*. 2022. T.54. № 2(168). P. 138–145. DOI: <https://doi.org/10.36740/ABAL202202107> Наукове періодичне видання Польщі, яке проіндексоване в міжнародній наукометричній базі **Web of Science Core Collection**. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних*

19. Григус І. М., Нагорна О. Б. Метод танцювально-рухової терапії дітей, які потребують паліативної допомоги. *Rehabilitation & Recreation*. 2023. № 14. P. 27–36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2023.14.3> Фахове видання, яке включено до міжнародної наукометричної бази **Scopus**. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

20. Нагорна О. Б. Фізична терапія дітей молодшого шкільного віку з розумовою відсталістю. *Rehabilitation & Recreation*. 2023. № 15. P. 79–86. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2023.15.10> Фахове видання, яке включено до міжнародної наукометричної бази **Scopus**.

21. Нагорна О. Б., Примачок Л. Л. Моніторинг інтегрування дітей, які потребують паліативної допомоги, в освітній простір. *Rehabilitation & Recreation*. 2023. № 16. P. 61–67. DOI: <https://doi.org/10.21802/artm.2023.4.28.94>

Фахове видання, яке включено до міжнародної наукометричної бази **Scopus**. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

22. Nahorna O., Grygus I., Markovych O. Application of the international classification of functioning to the assessment of pediatric non-cancer palliative patients during physical therapy. *Fizicna Reabilitacia ta Rekreativno-Ozdorovci Tehnologii*. 2023. Vol. 8, № 4. P. 174–181. DOI: [https://doi.org/10.15391/prrht.2023-8\(4\).01](https://doi.org/10.15391/prrht.2023-8(4).01) Наукове періодичне видання, яке включено до міжнародної наукометричної бази **Scopus**. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

23. Нагорна О. Б., Григус І. М. Аналіз застосування опитувальника дитячої інвалідності PEDI в процесі фізичної терапії. *Rehabilitation & Recreation*. 2023. № 17. P. 102–109. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2023.17.11> Фахове видання, яке включено до міжнародної наукометричної бази **Scopus**. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

24. Нагорна О. Б. Лікувальна фізична культура дитини з множинною сульфатазною недостатністю. Міжнародні дні фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури та спорту: міжнар. наук. конф., 10-11 листопада 2021 р., Рівне. Рівне : Нац. ун-т водного господарства та природокористування, 2021.

25. Нагорна О. Б. Розгляд клінічного випадку фізичної терапії, ерготерапії дитини з множинним дефіцитом сульфатази. Перспективи розвитку медичної та фізичної реабілітації на різних рівнях надання медичної допомоги : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. уч., 23-24 вересня 2022 р., Тернопіль : Тернопіль. Національний медичний університет ім. І. Горбачевського, 2022.

26. Григус І. М. Нагорна О. Б. Побутовий менеджмент у програмі фізичної терапії дітей, які потребують паліативного догляду. Сучасні аспекти фізичної терапії та ерготерапії: досягнення, проблеми, шляхи вирішення : 3 наук.-практ. онлайн-конф. з міжнар. уч., 20-21 жовтня 2022 р., Запоріжжя. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. С. 31–35.

27. Нагорна О. Б. Оцінка якості життя дітей, які потребують паліативної неонкологічної допомоги. Фізична реабілітація та здоров'язбережувальні технології: реалії та перспективи: матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Полтава. Полтава : 15 листопада 2023 року.

28. Нагорна О. Б. Техніки комунікації в програмі фізичної терапії дітей, які потребують паліативного догляду. Біологічні, медичні та науково-педагогічні аспекти здоров'я людини : *матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* / За загальною редакцією проф. Дубініна С. І. Полтава. Полтава : 2022. С. 75–77. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/23110>

29. Нагорна О. Б. Обстеження дітей, які потребують педіатричної паліативної допомоги. Теоретичні і практичні аспекти у фізичній терапії та ерготерапії: матеріали всеукр. наук.-практ.конф., 25-26 травня 2023 р., Івано-Франківськ. Івано-Франківськ: 2023. С. 33-35.

30. Нагорна О. Б. Терапія втоми батьків дітей, які потребують неонкологічної паліативної допомоги. Сучасні аспекти фізичної терапії та ерготерапії: досягнення, проблеми, шляхи вирішення: 4 наук.-практ. онлайн-конф. з міжнар. уч., 9-10 листопада 2023 р., Запоріжжя. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка». С. 44–47.

31. Nahorna O. B. Instruments for the examination of children who need nononcological palliative care. Azərbaycan respublikası ə.əliyev adına azərbaycan dövlət həkimləri təkmilləşdirmə institutu akademik zərifə xanim əliyevanın 100 illik yubileyinə həsr olunmuş elmi-praktiki konfransın məcmuəsi. Bakı, 2023. P. 158–160.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

32. Нагорна О. Б. Формування рухових функцій у сліпих та слабозорих дітей раннього віку засобами фізичної реабілітації. Реабілітаційні та фізкультурно-рекреаційні аспекти розвитку людини. 2017; 1: 57-62. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rehrec_2017_1_13 Періодичне видання України.

33. Нагорна О., Кратко І. Методи фізичної реабілітації дітей з дитячим церебральним паралічем. *Rehabilitation & Recreation*. 2018. № 3. С. 46–50. URL: <https://health.nuwm.edu.ua/index.php/rehabilitation/view/61> Періодичне

видання України. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

34. Нагорна О. Б., Грицюк Ю. А. Фізична терапія недоношених дітей. *Rehabilitation & Recreation*. 2020. № 6. С. 17–22. DOI: <https://health.nuwm.edu.ua/index.php/rehabilitation/article/view/86> Періодичне видання України. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

35. Нагорна О., Крук І., Гамма Т. Ігротерапія як засіб ерготерапії дітей з затримкою рухового розвитку. *Rehabilitation & Recreation*. 2020. № 7. С. 7–14. URL: <https://health.nuwm.edu.ua/index.php/rehabilitation/article/view/97> Періодичне видання України. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

36. Grygus I.et. A clinical case of physical therapy of a child with multiple sulfatase deficiency al. *Medicni perspektivi*. 2021. Vol. 26, № 2. P. 202–207. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2307-0404/article/view/234735> Наукове періодичне видання, яке включено до міжнародної науко метричної бази Scopus. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

37. Нагорна О. Б., Примачок Л. Л. Моніторинг оцінки функціонування рук дітей, які потребують неонкологічної паліативної допомоги. *Art of Medicine*. 2023. Vol. 3, № 27. P. 89–94. DOI: <https://doi.org/10.21802/artm.2023.3.27.89> Фахове видання України. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

38. Нагорна О. Б., Примачок Л. Л. Оцінка якості життя дітей, що потребують неонкологічної паліативної допомоги. *Art of Medicine*. 2023. Vol. 4, № 28. P. 88–94. DOI: <https://doi.org/10.21802/artm.2023.4.28.94> Фахове видання України. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

39. Нагорна О. Б., Примачок Л. Л. Комплексне оцінювання і тамування болю в педіатричній неонкологічній паліативній допомозі засобами фізичної терапії. *Public Health Journal*. 2023. № 4. P. 50–57. DOI:

<https://doi.org/10.32782/pub.health.2023.4.7> Фахове видання України. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

40. Нагорна О. Б., Примачок Л. Л. Динаміка результатів тестування професійного вигорання фахівців педіатричної паліативної допомоги. *Public Health Journal*. 2023. № 3. С. 81–87. DOI: <https://doi.org/10.32782/pub.health.2023.3.10> Фахове видання України. *Особистий внесок здобувача полягає в постановці завдань дослідження, визначенні методів та узагальненні даних.*

41. Григус І. М., Нагорна О. Б. Науковий твір «Метод танцювально-рухової терапії дітей, які потребують паліативної допомоги». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №119789. Дата реєстрації 14 червня 2023 р.

42. Григус І. М., Нагорна О. Б. Науковий твір «Концепція фізичної терапії дітей, що потребують паліативної допомоги». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №122978. Дата реєстрації 17 січня 2024 р.